

И. Е. Поповъ. «Армянская музыка». Историческій очеркъ.
Издание ред. «Русск. музык. газ.» пѣна 40, съ перес. 50 к.

Հայկական աղբատիկ երաժշտական գրականութիւնն այն աստիճան խղճով գրութեան մէջ է, որ այդ մասին ամեն մի աշխատութեան լոյս տեսնելը իւրաքանչիւր հայ երաժշտի և երաժշտասէրի բուն ցանկութիւնը պէտք է համարել: Վերջին ժամանակներս լոյս տեսաւ Պոպովի «Армянская музыка» աշխատութիւնը, որից թարգմանութիւններ անելով օգտուում է նաև Մայիլիանի «Թատրոն և երաժշտութիւն» հանդէսը: Մենք շատ կը ցանկանայինք քաջալիբել առհասարակ մեր մանուկ երաժշտութիւնը գուրգուրող սիրողներին և, որպէս օրինակ, խախուսել նաև Պոպովի այս գիրքը: Սակայն Ի. Ե. Պոպովի յիշեալ աշխատութիւնը, դժբաղդաբար, չը պարունակելով իւր մէջ և ոչ մի բաւարար բան, ամբողջովին ներկայացնում է, որպէս մի չը տեսնուած կատարեալ գրագողութիւն:

Կարգացէք նրա աշխատութեան 2-րդ երեսի 14-րդ տողից (հաշուել ներքևից) և համեմատեցէք այն «Братская помощь пострадавшимъ въ Турціи Армянамъ» յայտնի գրքի 1 հրատարակութեան երես 557, իսկ II հրատ. 475-րդ երեսի 5-րդ տողից, (հաշուել վերևից):

Առաջ ենք բերում այդ կտորը.

«Братск. пом.»

... Св. Григорій Просвѣтителъ, благодаря которому христіанство восторжествовало въ Арменіи, разрушилъ не только языческіе храмы, но также уничтожилъ, по преданію, и тѣ поэтическія произведенія (въ которыхъ прославлялись боги и герои языческой Арменіи). Армянскіе историки передастъ, что народъ, несмотря на окончательное принятіе христіанства, все еще любилъ до самаго конца XII вѣка распѣвать эти древнія эпическія произведенія.

«Арм. муз.» Попова.

... Св. Григорій, просвѣтителъ Арменіи, благодаря которому послѣдняя въ 301 году приняла христіанство, не только разрушилъ языческіе храмы, но и уничтожилъ все, что напоминало языческую Арменію. По словамъ армянск. историк. М. Хоренск. народъ этотъ, несмотря на окончательное принятіе христіанства, почти до самаго конца XII вѣка распѣвалъ древнія эпическія произведенія (въ которыхъ прославлялись боги и герои языческой Арменіи.)

Այս փոքրիկ կոմպոզիցիայի ձևով արած գրագորութիւնը Պոպովի դեռ առաջին քայլն է... այժմ կառաջարկեմ ընթերցողին կարդալ Պոպովի գրքի 3-րդ երեսը, որտեղ արդէն «ուսումնասիրողը» արտագրելով ամեն ինչ բառացի, չէ զլանում նոյն իսկ «Братск. пом.»-ի կէտագրութեան նշաններն անգամ նոյնութեամբ առաջ բերել:

«Братск. Помощь»

II հրատ. 475 երես. 17-րդ տող
վերից.

Это-народныя поэтическія творенія, сложенныя рапсодами, которыя распѣвались на царскихъ пиршествахъ, во время большихъ погребальныхъ церемоній, во время вѣнчальныхъ обрядовъ и въ дни религіозныхъ празднествъ.

Ինչպէս տեսնում ենք այս կտորի մէջ Պոպովի աննման գրչին պատկանում է միմիայն ՕՈՒ բառը, (ընդդժումները մերն են) որը դրել է Которыя բառի փոխարէն, և այդ մի հատիկ բառն էլ Պոպովը շնորհք չէ ունեցել ճիշտ գրելու, (պէտք է լինի «онѣ»):

Բայց շարունակութիւնն աւելի հետաքրքրական է:

Համեմատել:

«Братск. Пом.»

II հրատ. եր. 477. 10-րդ տողից

Այս բոլորով սակայն Պոպովը չէ բաւականանում, նրա ամբողջ գիրքը համարեալ արտագրութիւն է «Братск. Помощь»-ում տպուած Արշակ Զոպանեանի և ուրիշների յօդուածներից:

Ընթերցողներն ու երաժշտասէրները, կարծում եմ, գետեղածս փոքրիկ նմուշներից գաղափար կարող են կազմել И. Е. Поповъ-ի զարմանալի և չտեսնուած գրագորութեան մեծ հմտութեան մասին: Իսկ «Թատրոն և երաժշտութիւն» «գեղարուեստական» ամսագիրը կը դադարէ հայ արուեստասէրներին հրամցնելու թարգմանութիւններով, որոնց բնագիրը բացարձակ պլագիատ է:

Այս գիրքը ունի, ի հարկէ և դրական կողմ, որի մասին առնչաւոր լինելու համար չպէտք է լռենք, այդ նրա վերնագիրն է, որ շատ գեղեցիկ է հնչում.—«Армянская Музыка».

Արշակ Տէր-Յովսէփեան

«Арм. музыка» Попова

3-րդ երես, 3-րդ տող վերից.

... Существовали народныя поэтическія творенія, сложенныя рапсодами, они распѣвались на царскихъ пиршествахъ, во время большихъ погребальныхъ церемоній, во время вѣнчальныхъ обрядовъ и въ дни религіозныхъ празднествъ.